

» POLICY

Företagspolicy för Sandvikens kommun

Styrdokumentets data

Beslutad av:	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum och paragraf:	2012-04-23, § 53
Diarienummer:	KS 2012/134
Giltighetstid:	Tills vidare
Dokumentansvarig:	Ekonomichef
För revidering ansvarar:	Ekonomichef
För uppföljning och tidplan för denna ansvarar:	Ekonomichef

Revidering av styrdokument

Rätt att revidera ges på delegation från beslutande organ.

Orsak till revidering:
Förändring i dokumentet:
Beslutat av:
Beslutsdatum:
Diarienummer:

Innehåll

Inledning - ägaridé	3
Definitioner	3
Styrning och ledning av kommunens bolag	4
Övergripande ledning	4
Ledningsfunktioner	4
Avkastningskrav	5
Koncernnyttan	5
Ägardirektiv	6
Policydokument.....	6
Styrelsearbetet	6
Information om bolagsstyrning och bolagets interna kontroll.....	7
Samordnad revision	7
Personalfrågor	7
Informationsskyldighet och löpande rapporter	7
Bilaga 1.....	9
Juridiska utgångspunkter för aktiv ägarstyrning	9
1 Kommunallagen och de kommunala företagen	9
2 Kommunen och dess bolag	9
3 Aktiebolagslagens ägarroll	9
4 Kommunfullmäktige och bolagen	9
5 Kommunstyrelsen och bolagen	10

Inledning – ägaridé

Kommunen äger bolag och driver företagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten syftar ytterst till att skapa nytta för kommunen och kommuninnevånarna.

De kommunala bolagen utgör liksom nämnder och förvaltningar instrument för att bedriva kommunal verksamhet. Det finns oavsett organisationsform behov av att skapa en väl sammanhållen kommunal organisation med en gemensam ledning. Detta skapar rationalitet och ger en bättre möjlighet att effektivt utnyttja de kommunala resurserna samtidigt som det ökar förtroendet för den kommunala verksamheten. De bolagsrättsliga förutsättningarna ställer dock andra krav på hur kommunen kan leda sina bolag.

Kommunfullmäktige har valt att organisera de kommunala bolagen under ett gemensamt moderbolag, Sandviken Stadshus AB. Syftet är att skapa en ändamålsenlig och effektiv styrning av kommunens bolag, men också att möjlighet då ges till att nyttja skattelagstiftningens regler om koncernbidrag. Moderbolagets styrelse har därigenom fått rollen som koncernstyrelse. Det finns dock ett behov av att tydliggöra vilka frågor som ankommer på koncernstyrelsen både i relationerna gentemot kommunfullmäktige och kommunstyrelse, men även gentemot respektive bolagsstyrelse.

Det kommunala syftet med verksamheten framgår av aktiebolagens bolagsordningar och utvecklas av kommunen i ägardirektiv till bolagen. Bolagsstyrelsen skall utveckla och genomföra det kommunala syftet i praktiken.

En tydlig företagspolicy bidrar till att skapa bättre förutsättningar för en fungerande ledning av den kommunala bolagsverksamheten. Om tveksamhet uppstår i frågor som berörs av denna policy ska moderbolagets styrelse konsulteras.

De juridiska utgångspunkterna för en aktiv ägarstyrning beskrivs i bilaga 1.

Definitioner

Förutom lagar och författningar regleras bolagens verksamhet och dess relation till kommunen genom:

- Bolagsordning
- Företagspolicy
- Ägardirektiv
- Årliga uppdrag
- Eventuella avtal mellan kommunen och respektive bolag

När det gäller begrepp skall följande användas:

Bolag är ett sammanfattande begrepp för aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelser, kommanditbolag eller annan form av association.

Koncern utgörs av en grupp av bolag med ägarsamband och som leds av en överordnad enhet (moderbolag).

Kommunkoncernen är ett begrepp som kommunen använder som ett sammanfattande begrepp för samtliga bolag, nämnder och förvaltningar.

Stadshuskoncernen/bolagskoncernen är det begrepp kommunen använder för att beskriva Sandviken Stadshus AB med dess dotterbolag (hel- och delägda). Med koncernstyrelse avses styrelsen för Sandviken Stadshus AB.

Med kommunstyrelsens uppsiktsplikt avses att kommunstyrelsen har att fullgöra sin uppsiktsplikt över bolagen enligt 6 kapitlet. 1 § kommunallagen (KL). Denna uppsiktsplikt har sin utgångspunkt i kommunfullmäktiges uppdrag till kommunstyrelsen och ska inte sammanblandas med ägarfunktionen.

Styrning och ledning av kommunens bolag

Övergripande ledning

Ett viktigt inslag i ägarstyrningen är öppenhet och förtroende mellan ägaren och den av denne utsedda styrelsen. Denna policy förutsätter en positiv organisationskultur både inom den politiska och på den administrativa nivån i kommunkoncernen samt ett aktivt styrelsearbete med en ömsesidig dialog.

Ägandet av kommunens bolag utgår från Kommunfullmäktige. Fullmäktige har dock delegerat en del uppgifter till kommunstyrelsen. Till detta kommer att moderbolagets styrelse i denna egenskap också företräder ägaren.

Kommunen strävar efter en effektiv styrning och väl avgränsade uppdrag till olika organ. Därför är det viktigt att iaktta hur de olika organen bemannas.

För att tydliggöra de olika organens roller följer här en beskrivning av kommunkoncernens ledningsfunktioner.

Ledningsfunktioner

Kommunstyrelsen ska i syfte att nedbringa kostnaderna och främja effektiviteten i kommunkoncernen fästa stor vikt vid samordningen av verksamheterna i bolagen och kommunen. Kommunstyrelsen ansvarar för, med undantag för punkterna 1-5 nedan kommunens ägarfunktion i moderbolaget.

Kommunstyrelsen utser representanter till bolagsstämma i moderbolaget.

Kommunstyrelsen har att fullgöra sin uppsiktsplikt över bolagen enligt 6 kapitlet. 1 § KL. Enligt denna bestämmelse svarar också kommunstyrelsen för samordningen av kommunens angelägenheter. I sin uppsikt över bolagen använder kommunstyrelsen bland annat rapportering från moderbolagets VD och styrelseordförande.

Moderbolagets styrelse/koncernstyrelsen skall fatta nödvändiga beslut för att tillvarata kommunens intressen i sådana frågor som rör ändamål, samordning, ekonomi och efterlevnad av uppställda mål men också med avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen i Stadshuskoncernen/bolagskoncernen. Moderbolaget beslutar om koncernbidrag inom bolagskoncernen utifrån regler i aktiebolagslagen och skattelagstiftningen. Därutöver ansvarar moderbolaget för att tillvarata

kommunens intressen vid dotterbolagens bolagsstämmor och andra likartade sammanträden samt med nedanstående undantag ansvarar för ägarfunktionen i dotterbolagen.

Följande frågor ska vara förbehållna Kommunfullmäktige.

1. Ärenden enligt 3 kapitlet 16 –18 §§ KL av innebörd att
 - Besluta om viss verksamhet skall bedrivas i företagsform
 - Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten
 - Välja styrelse och minst en lekmannarevisor samt suppleanter. Även externa ledamöter (ej politiskt valda) kan utses
 - Ta ställning i principiellt viktiga frågor eller annat som är av större vikt innan bolagen fattar beslut. Sådana frågor kan vara
 - kapitaltillskott till företag
 - förvärv och bildande av dotterföretag eller annat väsentligt företagsengagemang
 - frivillig likvidation av företag
 - försäljning av företag, del av företag eller rörelse
2. Kommunkoncernens vision och övergripande målsättningar som gäller kommunkoncernen i sin helhet
3. Fastställande av de ekonomiska kraven på bolagen
4. Grunderna för ekonomiska förmåner för styrelseledamöter, lekmannarevisorer och suppleanter i företagen
5. Ansvarsfrihet för styrelseledamot och verkställande direktör om revisor ej tillstyrkt sådan

Dotterbolagen/dotterbolagens styrelser ska bidra till kommunens vision inom sitt verksamhetsområde och ska arbeta i enlighet med fastlagda övergripande målsättningar som bryts ned i respektive bolags verksamhetsplanering.

Avkastningskrav

Kommunfullmäktige fastställer avkastningskrav för Sandviken Stadshus AB och dess dotterbolag. Kraven skall vara långsiktiga och uttryckas för en period om 3-4 år och ta hänsyn till respektive bolags ändamål och utvecklings/investeringsbehov.

Avkastningskrav skall uttryckas i form av räntabilitet på totalt kapital eller räntabilitet på eget kapital. Avkastningskraven skall ej likställas med utdelning/koncernbidrag.

Koncernnyttan

Målsättningen för verksamheten inom kommunens totala organisation ska vara att tillgodose intressen som gagnar kommunen i sin helhet, samhällsnytta. Alla former av suboptimeringar ska undvikas.

Kommunstyrelsens uppdrag att samordna kommunkoncernens verksamhet ska respekteras.

Ägardirektiv

Kommunen kan genom beslut i kommunfullmäktige enligt ovan ge direktiv för bolagens verksamhet. Ett likalydande beslut ska, för att bolaget ska omfattas av direktivet också fattas av bolagsstämman. Denna företagspolicy är ett sådant ägardirektiv.

Kommunstyrelsen kan, inom ramen för denna företagspolicy, utfärda direktiv i förhållande till moderbolaget.

Moderbolagets styrelse/koncernstyrelsen kan, inom ramen för denna företagspolicy, utfärda direktiv i förhållande till dotterbolagen.

Denna företagspolicy kompletteras med ägardirektiv för respektive bolag.

Ägardirektiven skall ha följande struktur:

- Ändamålet med bolagets verksamhet, precisering av bolagets samhällsnytta
- Ägarens krav
 - Mål med verksamheten
 - Ekonomiska mål
- Rapportering

Policydokument

Av ägaren – kommunfullmäktige – fattade policybeslut syftar till att lägga fast koncerngemensamma värderingar och uppnå ett gemensamt agerande. Dessa beslut skall därför följas av bolagen och vara utgångspunkten för interna riktlinjer i de olika bolagen.

Ovanstående policydokument ska behandlas som ägardirektiv och därmed fastställas på bolagsstämma.

Styrelsearbetet

För ägaren är det viktigt att styrelserna aktivt verkar för att utveckla bolagens organisation och verksamhet samt att det råder ett förtroendefullt förhållande mellan ägaren och styrelserna.

Styrelsen i respektive bolag skall se till att bolaget har en väl fungerande ledning. Styrelsen skall fortlöpande följa upp bolagets verksamhet mot ägarens syfte med verksamheten samt de mål och riktlinjer som fastställts.

Styrelsen skall årligen utvärdera sitt arbete. Utvärderingen skall omfatta minst:

- om styrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter och
- om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller arbetsfördelning och eventuellt utskottsarbete.

Om styrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas skall styrelsen åtgärda bristerna eller anmäla dem till ägaren.

I den årliga bolagsstyrningsrapporten skall styrelsen redovisa hur denna uppföljning och utvärdering skett.

Styrelsen skall vidare se till att kontrollen över bolagets ekonomiska situation är tillfredsställande, att bolagets riskexponering är väl avvägd, att redovisning och finansförvaltning håller hög kvalitet och kontrolleras på ett betryggande sätt samt att bolaget har god intern kontroll. Styrelsen skall fortlöpande hålla sig informerad om och utvärdera hur bolagets system för intern kontroll fungerar. Styrelsen skall upprätta en internkontrollinstruktion för bolaget.

Information om bolagsstyrning och bolagets interna kontroll

Bolagen skall årligen upprätta en särskild rapport om bolagsstyrningsfrågor.

Rapporten skall avges av bolagets styrelse och innehålla följande områden:

- Rapportering hur den interna kontrollen vad avser uppfyllande av bolagets syfte och av ägaren beslutade mål samt finansiell- och verksamhetsmässig rapportering är organiserad och hur väl den fungerat under det senaste räkenskapsåret.
- Beskrivning och utvärdering av styrelsearbetet under räkenskapsåret
- Beskrivning av ärenden som lämnats till kommunfullmäktige för ställningstagande
- Rapporten för dotterbolagen lämnas till moderbolaget och moderbolagets rapport lämnas till kommunstyrelsen

Samordnad revision

De av kommunfullmäktige valda lekmannarevisorerna skall hämtas ur kretsen av kommunens revisorer (personsamband).

Det skall ske en samordning av revisionen av kommunens förvaltning och bolagen. Detta framgår närmare av kommunens revisionsreglemente.

Personalfrågor

Bolagsstyrelsen skall ha ett samråd med ledningen för Sandviken Stadshus AB, med kommunstyrelsens ordförande samt med kommundirektören innan VD för bolaget tillsätts eller avsätts. Bolagsstyrelsen har dock ytterst att fatta beslut om att utse ny VD eller att avsätta VD.

Informationsskyldighet och löpande rapporter

Bolagen skall hålla moderbolaget, Sandviken Stadshus AB, väl informerad om sin verksamhet.

Bolagen skall till Sandviken Stadshus AB snarast överlämna följande handlingar:

- Protokoll från bolagsstämma
- Bolagets årsredovisning
- Revisionsberättelse
- Lekmannarevisorns granskningsrapport
- Underlag för sammanställning av koncernredovisning enligt separat instruktion
- Redovisningar av bolagets verksamhet, utveckling och ekonomiska förhållanden varannan månad
- Bolagsstyrningsrapport
- Styrelsens förslag till investeringsbudget samt fastställd resultatbudget som underlag till sammanställning av bolagskoncernens budget, enligt separat instruktion.

Sandviken Stadshus AB skall till kommunstyrelsen snarast överlämna följande handlingar:

- Protokoll från bolagsstämma
- Bolagets årsredovisning
- Revisionsberättelse
- Lekmannarevisorns granskningsrapport
- Underlag för sammanställning av koncernredovisning enligt separat instruktion
- Redovisningar av bolagets och bolagskoncernens verksamhet, utveckling och ekonomiska förhållanden
- Bolagsstyrningsrapport

Bolagen skall ingå i kommunkoncernens budgetprocess samt delårs- och årsbokslutsprocess. Sandviken Stadshus AB ska utfärda anvisningar för dotterbolagens arbete.

Bilaga 1

Juridiska utgångspunkter för aktiv ägarstyrning

1 Kommunallagen och de kommunala företagen

Kommunallagen (KL) regler är huvudsakligen av kommunaldemokratisk natur och markerar bolagens roll som instrument för kommunens verksamhet. Kommunens ansvar för styrning är inte i juridisk mening tydligt utvecklade.

Behovet av sådan styrning motiveras istället av kommunens övergripande politiska förvaltningsansvar. Reglerna redovisas kort i det följande. Att notera är att KL i sitt utgångsläge förlägger hela ägarfunktionen till kommunfullmäktige.

2 Kommunen och dess bolag

De kommunala bolagen har tillkommit för att tillgodose kommunala behov och utgör därför delar av den kommunala organisationen. De helägda bolagen har i kommunen organiserats i en aktiebolagsrättslig koncern, det vill säga med moderbolag och dotterbolag. Kommunen är alltså endast direktägande såvitt avser moderbolaget som i sin tur direkt äger övriga helägda bolag. Kommunens styrning av dotterbolagen sker genom moderbolaget. Vad avser delägda bolag sker styrningen i den proportion ägandet anger.

3 Aktiebolagslagens ägarroll

Aktiebolagslagen uppställer inga krav på styrning från ägarens sida utan endast formella krav riktade mot denne med anknytning till bolagsstämman. Inte desto mindre förfogar ägaren av ett bolag över detta med stöd av äganderätten. Av ägaren utfärdade direktiv vid bolagsstämma är således bindande för styrelse och verkställande direktör så länge de inte inkräktar på tvingande regler i aktiebolagslagen eller annan lag som styrelsen har att följa. Äganderätten utgör grunden för all koncernstyrning.

4 Kommunfullmäktige och bolagen

Kommunfullmäktige har enligt bestämmelserna i 3 kapitlet 16-18 §§ KL särskilda åligganden avseende de kommunala företagsengagemangen. Dessa kan kortfattat beskrivas på följande sätt.

Enligt 3 kapitlet 16 § KL får kommunen efter beslut av fullmäktige lämna över ansvaret för en kommunal verksamhet, bland annat till ett bolag. Detta gäller dock inte myndighetsutövning.

Enligt 3 kapitlet 17 § KL skall fullmäktige när vården av kommunal angelägenhet lämnas över till ett helägt bolag eller stiftelse som kommunen bildat ensam tillse att

- Verksamheten i företaget enligt bolagsordning med ägardirektiv eller stiftelsestadgar är helt kommunalrättsligt kompetensenlig.
- Det läggs fast ett kommunalt ändamål, det vill säga syfte med företagets verksamhet.
- Att styrelsen väljs genom direktval i fullmäktige.

- Att fullmäktige bereds tillfälle att ta ställning innan beslut fattas i företagets styrelse i ärende som är av principiell betydelse eller av större vikt.
- Att minst en lekmannarevisor i bolag väljs av fullmäktige och minst en revisor i stiftelse och att dessa hämtas ur kretsen förtroendevalda revisorer i kommunen.

Enligt 3 kapitlet 18 § KL skall fullmäktige i företag där kommunen inte är ensam ägare eller motsvarande i stiftelse se till att företaget blir bundet av ovanstående villkor i en omfattning som är ”rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt”.

5 Kommunstyrelsen och bolagen

Kommunstyrelsen har enligt 6 kapitlet 1 § KL att utöva uppsikt över de kommunala hel- och delägda företagen vilket inkluderar såväl direkt som indirekt ägda företag.

Uppsikten är en offentlighetsrättslig förvaltningskontroll av motsvarande slag som gäller för nämnderna. Kommunstyrelsen avgör själv hur uppsiktsplikten skall fullgöras och dokumenterar detta. Vidare skall den information som inhämtas dokumenteras på lämpligt sätt och fullmäktige skall på sätt kommunstyrelseordningen anger översiktligt informeras om förhållandena i företagssektorn.

Utöver uppsiktsplikten har kommunstyrelsen att utöva den ägarroll som överförs/delegerats enligt kommunstyrelseordningen.